

Mars 1954

M E D D E L A N D E

nr 40

från

S K Å N E S V A P E N H I S T O R I S K A F Ö R E N I N G

Skånes Vapenhistoriska Förenings medlemmar kallas till årsmöte på Malmö museum ("Kungens Kammare") fredagen den 19 mars kl. 1900, varvid stadgenliga förhandlingar äga rum enligt följande dagordning:

1. Protokolljustering
2. Styrelsens verksamhetsberättelse för år 1953
3. Revisorernas berättelse
4. Frågan om ansvarsfrihet
5. Val av ordförande
6. Val av styrelse och styrelsesuppleanter
7. Val av revisorer
8. Övriga frågor.

Efter förhandlingarna föredrag av museumsinspektör, mag.art., Ada Bruhn Hoffmeyer, Köpenhamn, över ämnet "Middelalderens svaerd". Årsmötet avslutas med gemensam supé, till vilken klubbmästaren mottager anmälan vid mötets början.

Vapenhistoriska notiser.

I serien Armémusei skrifter har utkommit "Arméns eldhandvapen förr och nu" av rustmästare Josef Alm. Därmed har ett bland samlare länge känt behov tillgodosetts. Alms tidigare böcker i ämnet, som utgavs på 1930-talet, äro sedan länge utgångna ur bokhandeln. och den nya, moderniserade utgåvan fyller alla krav, som kan ställas av en samlare av svenska

eldhandvapen. Möjligen hade man med hänsyn till boktiteln väntat en mera fyllig skildring av de allra senaste vapnen - raketvapen, bakblåsare - men detta har, enligt vad författaren meddelat skribenten, av sekretesshänsyn varit omöjligt att genomföra. Detta är uppriktigt att beklaga, samtidigt som man med tillfredsställelse konstaterar, att Alms nya bok är mera koncentrerade och översiktlig än de tidigare arbetena i ämnet.

Alm ger i "Arméns eldhandvapen förr och nu" en kronologisk skildring av handelsvapnens utveckling från deras första uppträdande här i landet och fram till våra dagar. Skildringen ger samtidigt en översiktlig framställning av taktikens växlingar genom tiderna. Det är ett ämne, som för lekmannen lätt kan bli torrt, men som räddas härifrån genom Alms utsökta förmåga att på rätt ställe liva framställningen med en insprängd munterande episod av god halt.

Särskilt betydelsefull är den boken avslutande tabellariska översikten över svenska arméns eldhandvapen genom tiderna som gör det möjligt för läsaren, att med utnyttjande av de korta vapenbeskrivningarna klassificera och fastställa eldhandvapen av olika typer.

Armémuseum är värt allt erkännande för sin nya giv - populariserad vapenhistoria - och fortsättningen, en utlovad översiktsframställning av arméns blankvapen genom tiderna, emotses med spänd förväntan.

Svenska vapenhistoriska sällskapetets årsbok 1953 har utkommit med ett synnerligen omväxlande och innehållsrikt nummer. Bland innehållet kan nämnas en orienterande artikel av Nils Hellsten om fäktningen med rappir och vänsterhandsdolk, vari författaren ger en skildring av denna fäktmetod, som uppkom vid 1500-talets slut och florerade under 1600-talet. Enligt Hellsten var den synnerligen populär i södra Europa samt i Tyskland och England, medan den i Frankrike aldrig slog helt igenom. Förf. framhåller också, att man i Spanien bland de lägre samhällsklasserna, som ej hade råd att hålla sig med rappir, uppövade en fätkonst med den långa, rakknivliknande navajon, som fördes i förening med en runt vänstra armen lindad kappa, med vilken man uppfångade motståndarens klinga. Särskilt intressant är genomgången av de olika metoderna att föra vänsterhandsdolken.

Heribert Seitz fortsätter sin analys av svenska karolinska blankvapentyper. Denna gång skildrar han "Tidigkarolinska värjfasten med sidobyglar". Med utgångspunkt från bevarat material och tillgängliga arkivaliska uppgifter har han ånyo i stort kartlagt en av den svenska vapenhistoriens

talrika vita fläckar. Detta och sammanhörande problemkomplex är ett fascinerande ämne, som aldrig upphör att fångsla den intresserade. Åtskilligt torde också vara att hämta på detta område i framtiden.

Josef Alm, behandlar "Zintrör" - artilleriets styckjunkarspjut under 1600- och 1700-talet - och "Rustkammaren på Örbyhus", som innehåller åtskilliga vapenhistoriska dyrgripar. Bland dessa kan särskilt nämnas den kända, från de svenska lapparna härstammande bågen, som synes vara ett unicum, samt en av David Casparsson Kohl etsad bardisan för Per Brahes d.y. drabanter under den tid den sistnämnde var generalguvenör i Finland. Vidare kan nämnas ett av svenska flottans slagsvärd av Wira-tillverkning från 1657.

Tor Schreeber von Schreeb gör i "Karolinska värjor. Tillägg II" några tillrättaläggande och kompletterande upplysningar till sina tidigare forskningar rörande karolinska värjor. Han påvisar det sannolika utseendet hos pikenerarvärjan för Lifgardet m/1674. Vidare behandlar han "Två karolinska 1800-talsvärjor", en i Livrustkammaren och en i hans egen samling, vilka torde ha ingått i uniformeringen för Karl XV:s apokryfiska drabanter. Intressant är också von Schreebs påpekande i "Carl XII:s försvunna värja", att Gustav III från arsenalen lät hämta och avkorta en av Karl XII:s värjor för att begagna denna då han i martialisk skrud, en jacka av Gustav II Adolfs snitt, Carl X Gustavs hatt med stor halmtapp, vida byxor, vita silkesstrumpor och skor med röda klackar, embarkerade jakten Amphion för att ^{fara} till den finska krigsskådeplatsen. Runebergs dikt om Gustav IV Adolf har sålunda, framhåller von Schreeb, knappast något verklighetsunderlag, utan det var istället tju-sarkungen och skådespelaren Gustav III som lade an "kung Karl XII:s handskar!"

I några kommentarer bemöter slutligen von Schreeb Harry Orres bl.a. i vår förening framförda åsikter om "Svenska infanteriofficersvärjor" samt samme förf:s "Svenska manskapsvärjor av drabanttyp", publicerad i samlarföreningen Nordstjärnans "Samlarnytt". Den ton i vilken denna kritik framföres, kunde dock, som det står i ett känt veckoblad, på sina ställen ha varit mera hjärtlig.

Svenska Vapenhistoriska Sällskapet 30 år.

Svenska Vapenhistoriska Sällskapet har firat sitt 30-årsjubileum i Stockholm. I samband med jubileumsmiddagen hade arrangerats en uppvisning i duellfäktning på värja och vänsterhandsdolk mellan ett par av Dramatiska teaterns unga skådespelare, som trimmats för uppgiften av

Nils Hellsten. Det var ett skådespel, som väckte livlig genklang, då det utfördes med en inlevelse, vilken enligt vad som uppges från huvudstaden var på god väg att sprida sig ut i salongen.

Nordiskt vapenhistoriskt möte.

Svenska Vapenhistoriska Sällskapet anordnar den 28 och 29 maj i Stockholm ett allnordiskt vapenhistoriskt möte, vartill samtliga nordiska vapenhistoriska sällskap inbjudits. Första dagen besöks Kungl. Livrustkammaren och Armémuseum, medan andra dagen ägnas åt Skokloster.

Närmare upplysningar genom ordf., J. Folke Herrström, som också mottager anmälan om ev. deltagande.

Årsavgiften 1954.

Med detta Meddelande följer ett postgirokort, som benäget torde användas vid inbetalande av årets föreningsavgift. Utländska medl. betalar i check.

Följande litteratur har inluttit i föreningens bibliotek:

Skaar, F.C.† och Nielsen O. Haerens Håndvapen, Pistoler og revolvere 1814-1940, Oslo 1953.

Skov, S. Blanke Våben på Koldinghus. 1953.

Wendisten, Organ för Kungl. Wendes artilleriregemente, Häfte 2. Kristianstad 1954.

Nyutkommen litteratur

Ballistic records. A record of cartridge loadings and their performance as loaded and fired ... Publ. by T.G. Samworth, Georgstown 1953.

Engelhardt, A., The story of European proof marks. The development of proof during the 19th century. Ur The gun digest, 8th ed., 1953.

Samlarnytt. Publ. utgiven av Nordstjärnan, riksförening för samlare. Häfte 1-2, Borås 1954.

Svenska Vapenhistoriska Sällskapet. Meddelande nr 41, Stockholm 1954.

Vaabenhistorisk Selskab, Köpenhamn. Meddelelser. Aarg. 21, nr 168, Köpenhamn 1954.

8/3 1954.